

**Beschikking op Wob verzoek
Van de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid**

Aanleiding

Op 27 oktober 2020 is een verzoek ingediend om openbaarmaking van:

1. *De brief van dr. ***** van 30 december 1961 gericht aan Dr. ***** van de Arbeidsinspectie te Den Haag inzake asbestosis.
In deze brief wordt melding gemaakt van een afspraak, die plaatsgevonden heeft op 30 januari 1962.*

De verzoeker wil graag afschriften van alle bescheiden die betrekking hebben op deze afspraak, zoals notulen, verslag en correspondentie.

2. *De brief van ***** van N.V. Eternit te Amsterdam d.d. 3 augustus 1972, gericht aan Dr. ***** van de Arbeidsinspectie te Voorburg.
In deze brief, met bijlagen, wordt van de kant van Eternit gevraagd om een gesprek met de heer ***** , welk gesprek waarschijnlijk heeft plaatsgevonden op 14 augustus 1972.*

De verzoeker wil graag afschriften van de bijlagen bij de genoemde brief alsmede het verslag resp. de notulen van het gesprek van 14 augustus 1972 en de bijbehorende correspondentie.

3. *De Brief van de heer ***** van Eternit N.V. te Amsterdam d.d. 20 maart 1973, gericht aan dr. ***** van de Arbeidsinspectie te Voorburg.
In deze brief wordt verwezen naar een brief van dr. ***** van 25 januari 1973 en gesproken over een afspraak.*

De verzoeker wil graag een afschrift van de brief van 25 januari 1973 en het verslag, resp. de notulen en de correspondentie m.b.t. de afspraak.

4. *De brief van dr. ***** van Eternit België d.d. 28 mei 1973, gericht aan dr. ***** van de Arbeidsinspectie te Voorburg.
In deze brief wordt verwezen naar een eerder onderhoud van de heer ***** met dr. *****.*

De verzoeker wil graag het verslag resp. de notulen van dat onderhoud, alsmede de documenten die als bijlagen bij de brief van ***** gevoegd waren.

5. *De brief van dr ***** van Eternit België van 20 juli 1973, gericht aan dr. ***** van de Arbeidsinspectie te Voorburg.*

De verzoeker wil graag het verslag resp. de notulen van het gesprek waarnaar in deze brief in de eerste alinea wordt verwezen, alsmede de bij deze brief gevoegde documenten.

6. *De brief van dr. ***** van Eternit België van 4 december 1973, gericht aan dr. ***** van de Arbeidsinspectie te Voorburg.*

De verzoeker wil graag afschriften van de in deze brief vermelde correspondentie, zijnde de brief van 27 november en het antwoord van 25 januari 1973, alsmede het verslag van de gedachtewisseling waarnaar dr. ***** verwijst. Verder wil verzoeker graag het in de brief vermelde artikel van Dr. ***** , dat bij de brief was gevoeg.

7. *Het telexbericht van het ***** van de Arbeidsinspectie 10e district van 4 januari 1977 inzake de Kamervragen betreffende het bedrijf Kruyt te Leiderdorp.*

De verzoeker wil graag het in dit bericht genoemde eerdere bericht van 9 december 1976, alsmede het definitieve resultaat van de analyse van het r.i.v. resp. TNO.

8. *Het telexbericht van de ***** van Eternit te Amsterdam aan de minister van Sociale Zaken, de heer Boersma, van 29 november 1976, waarin de Eternit ***** vraagt om een persoonlijk onderhoud, de brief van de Eternit directie aan minister Boersma van 5 januari 1977, de brief van de minister van Sociale Zaken van 6 januari 1977 aan de directie van Eternit te Goor, en de notitie van dr. ***** gericht aan de minister van 24 januari 1977 t.b.v. het gesprek van de minister van Sociale Zaken met de directie van Eternit op 26 januari 1977.*

De verzoeker wil graag het verslag resp. de notulen van het gesprek van de minister met de directie van Eternit d.d. 26 januari 1977, alsmede de bijbehorende correspondentie. Daarnaast wil verzoeker de in onderdeel 7 van de notitie van dr. ***** van 24 januari 1977 genoemde Kamervragen van 24 november 1976 en het daarop gegeven antwoord van 24 december 1976, alsmede de aan het slot van de notitie vermelde recente mededeling van het districtshoofd van de Arbeidsinspectie, waarin deze reageert op het rapport van het NVV/NKV.

9. *De brief van de ***** van 7 oktober 1977 gericht aan de minister.*

De verzoeker wil graag een afschrift van het in deze brief vermelde concept van de toespraak van de minister voor de TNO-asbestdag op 20 oktober 1977, alsmede een afschrift van de door de minister op 20 oktober 1977 gehouden toespraak, en een exemplaar van het programma van de TNO-asbestdag van 20 oktober 1977.

10. *De brief van Ir. ***** namens de Commissie Voorlichting Asbest van 15 december 1978, gericht aan de heer ***** van het ***** te Voorburg inzake de AIA-asbestconferentie te Washington.*

De verzoeker wil graag een afschrift van het in de brief vermelde verslag van ir. ***** over de AIA-asbestconferentie te Washington. Voorts wil de verzoeker afschriften van de correspondentie die de Commissie Voorlichting Asbest met de heer ***** heeft gevoerd, waaruit zou blijken dat de heer ***** het colloquium bijzonder interessant en nuttig zou hebben gevonden alsmede de verdere correspondentie tussen de Commissie Voorlichting Asbest en de heer *****.

11. *De brief van Ir. ***** van Eternit Goor van 27 maart 1980, gericht aan de ***** van de volksgezondheid, Dr. ***** te Leidschendam, welke brief eerder van uw ministerie ingevolge een Wob-verzoek heb mogen ontvangen (CB 800 331).*

De verzoeker wil graag informatie (verslag, notulen, correspondentie) over het in deze brief in de eerste alinea vermelde onderhoud, dat in 1979 heeft plaatsgevonden. Voorts ontvangt verzoeker graag een volledig afschrift van de brief van 27 maart 1980, zonder dat daarin passages zijn weggelaten of onleesbaar zijn gemaakt. Verder wil verzoeker graag afschriften van de brieven resp. de correspondentie die er blijkens de brief van de heer ***** tussen de betrokken inspecteur voor de Volksgezondheid en Eternit zijn gewisseld ter zake, welke brieven blijkbaar als bijlagen bij de brief van ***** waren gevoegd. Tot slot wil verzoeker graag informatie over het door de heer ***** in zijn brief gevraagde onderhoud.

12. *De brief van de Arbeidsinspectie te Groningen van 6 maart 1981, gericht aan de ***** te Voorburg inzake asbest, Eternit en crocidoliet.*

De verzoeker wil graag informatie (verslag, notulen, correspondentie) over het in de brief genoemde gesprek van de inspecteur van de Arbeidsinspectie met de heer ***** van Eternit Amsterdam.

13. *De brief van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van 11 januari 1989 gericht aan Eternit B.V. te Amsterdam.*

De verzoeker wil graag een afschrift van de in voornoemde brief vermelde brief van Eternit van 22 december 1988. Voorts wil verzoeker alle informatie (verslag, notulen, correspondentie) m.b.t. het gesprek dat op 2 februari 1989 heeft plaatsgevonden tussen het ministerie en Eternit. Tot slot wil verzoeker graag een afschrift van het in de brief genoemde Ontwerp voorlichtingsblad "Asbest onnodig risico".

14. *De brief van Drs. ***** van Eternit Amsterdam van 22 mei 1989, gericht aan Ir. *****, ***** te Voorburg.*

De verzoeker wil graag alle documentatie (verslag, notulen, correspondentie) m.b.t. de in deze brief vermelde bespreking van 14 maart 1989, inclusief het antwoord van de heer ***** op de brief van Eternit van 22 mei 1989.

15. *De brief van de heer *****, ***** van Eternit te Amersfoort, van 6 mei 1992, gericht aan de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.*

De verzoeker wil graag de in deze brief vermelde brief van Eternit aan de minister van 18 februari 1992, de brief van Eternit van 4 september 1990, de door Eternit bij haar brief van 6 mei gevoegde bijlage met 'relevante informatie', alsmede het antwoord van de minister op de brief van Eternit van 6 mei 1992.

16. *De brief van de minister van Sociale Zaken van 12 augustus 1992, gericht aan Eternit B.V. te Goor.*

De verzoeker wil graag ontvang afschriften van de hierin vermelde brieven van de minister van 10 juni 1992 aan Eternit en de brief van Eternit aan de minister van 23 juni 1992.

17. *In september 1999 diende de minister van Justitie bij de Tweede Kamer het wetsvoorstel 'Wijziging van de regeling van de bevrijdende verjaring in het Burgerlijk Wetboek voor gevallen van verborgen schade door letsel over overlijden (26 824)' in. Op 14 december 2000 werd het gewijzigde voorstel van wet bij de Eerste Kamer ingediend.*

Tijdens de plenaire behandeling van het wetsvoorstel in de Eerste Kamer in oktober 2003 verdedigde minister Donner het wetsvoorstel. Daarbij merkte de minister onder meer het volgende op:

"Na overleg met alle betrokkenen is voor een pakket van maatregelen gekozen, te weten oprichting van het Instituut Asbestslachtoffers, de regeling en het wetsvoorstel. Er is gebleken dat bij invoering van terugwerkende kracht verzekeraars en werkgevers niet bereid zouden zijn mee te werken aan het Asbestinstituut. Dat is verscheidene malen buitengewoon helder geworden."

De woordvoerder van de SGP in de EK, de heer Holdijk merkte daarbij op:

"De minister stelde in zijn eerste termijn dat dit element op een gemaakte afspraak zou berusten. De heer Ruers van de SP-fractie, die zoals ik begreep bij de betreffende besprekingen aanwezig is geweest, verklaarde in zijn tweede termijn op 15 april dat hem totaal niets bekend was over een afspraak zoals bedoeld. Hij vroeg de minister schriftelijk aan te tonen waar die afspraak was gemaakt en of die met alle partijen was gemaakt. Het antwoord stond niet in de brief van 8 juli, maar de minister heeft er vanmiddag op geantwoord dat die afspraken in het kader van de totstandkoming van het Asbestinstituut zijn gemaakt en dat de keus was: of het Asbestinstituut of terugwerkende kracht, maar niet beide".

De woordvoerder van de SP, de heer T. Kox, merkte daarbij op:

"Ik nodig de minister dan ook uit om zijn informanten nog eens aan te spreken en het

papier te produceren waar die deal op zou staan. Als dat papier niet bestaat, dan betekent dat ook dat wij als kamer meer ruimte hebben om die kwestie te regelen".

Minister Donner reageerde daarop in zijn derde termijn als volgt:

"De heer Kox heeft betoogd dat ik gezegd zou hebben dat er een deal zou zijn rondom het Asbestinstituut en hij vraagt om harde bewijzen. Hij legt mij iets in de mond dat ik in tweede termijn juist niet heb gezegd. Ik heb in tweede termijn duidelijk gemaakt dat er geen sprake was van een afspraak. Ik heb daarnaast ook duidelijk gezegd dat verzekeraars en werkgevers ons duidelijk hebben gemaakt dat zij bij invoering van terugwerkende kracht niet bereid zijn om mee te werken aan het Asbestinstituut. Dat is geen deal, maar een standpunt dat zij hebben ingenomen en waaraan op een gegeven moment consequenties zijn verbonden. Dit gegeven is dus geen deal maar een fait accompli waarmee wij rekening hadden te houden. Mij is in ieder geval dit standpunt van de verzekeraars nog onlangs bevestigd. Dat is gebeurd in 1997".

Met verwijzing naar het bovenstaande wil verzoeker graag alle documentatie, zoals correspondentie, gespreksverslagen en notulen, van de contacten en het overleg van de ministers van Justitie en Sociale Zaken en Werkgelegenheid, waarin de aspecten van de eventuele terugwerkende kracht van voornoemd wetsvoorstel aan de orde zijn geweest in de periode 1997 - 2003, meer in het bijzonder het overleg ten contact tussen de werkgevers en de verzekeraars enerzijds en de ministers anderzijds.

Ook verneem verzoeker graag of en zo ja, welke afspraken er gemaakt zijn met betrekking tot de terugwerkende kracht van het wetsvoorstel en welke partijen die afspraken hebben gemaakt, meer in het bijzonder ten aanzien van de uitspraak van de minister dat de verzekeraars en werkgevers de minister duidelijk hadden gemaakt dat de werkgevers en verzekeraars bij invoering van terugwerkende kracht niet bereid waren om mee te werken aan het Asbestinstituut.

Tevens verneemt verzoeker graag wanneer en waar in genoemde periode gesprekken hebben plaatsgevonden tussen werkgevers en/of verzekeraars enerzijds en de ministers anderzijds, alsmede wie aan deze gesprekken hebben deelgenomen.

Wet openbaarheid van bestuur

Bij brief van 5 november 2020 is het verzoek aangemerkt als een verzoek in gevolge de Wet openbaarheid van bestuur (hierna: Wob).

Inventarisatie documenten

Op basis van het verzoek zijn er met betrekking tot de punten 1 t/m 14, 16 en 17 geen documenten aangetroffen bij het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. De zoekslag is gedaan in de systemen en in het archief in Winschoten. Dit heeft geen resultaten opgeleverd. Derhalve kan niet tegemoet worden gekomen aan die punten van het verzoek. Voor deze punten verwijs ik naar het Nationaal Archief.

Op basis van het overige verzoek zijn in totaal 4 documenten aangetroffen met betrekking tot punt 15. Deze documenten zijn opgenomen in een inventarislijst, die als bijlage 1 bij dit besluit is gevoegd. In dit besluit wordt verwezen naar de corresponderende nummers uit de inventarislijst, zodat per document duidelijk is wat is besloten. De brief van 4 september 1992 is niet aangetroffen.

Zienswijze

Het verzoek is getoetst aan de bepalingen van de Wob. Op grond van artikel 4:8 van de Algemene wet bestuursrecht heb ik de belanghebbenden in de gelegenheid gesteld te reageren op het Wob verzoek.

Belanghebbende 1 met betrekking tot de documenten 1-4:

De belanghebbende heeft aangegeven geen bedenkingen te hebben tegen het openbaar maken van de documenten. In de documenten die voorgelegd zijn aan de belanghebbende zijn de persoonsgegevens voorzien van een kader. De belanghebbende heeft enkele toevoegingen aangegeven, waarvan hij wenst dat deze ook niet openbaar worden gemaakt.

Belanghebbende 2 met betrekking tot de documenten 1-4:

De belanghebbende heeft aangegeven geen bedenkingen te hebben tegen de openbaarmaking van de documenten.

Overwegingen

Ik ben nagegaan of er sprake is van in de wet vastgelegde uitzonderingsgronden die het openbaar maken van de genoemde documenten of delen daarvan in de weg zouden kunnen staan.

Persoonsgegevens

Op grond van artikel 10, tweede lid, aanhef en onder e, van de Wob blijft verstrekking van informatie achterwege voor zover het belang daarvan niet opweegt tegen het belang dat de persoonlijke levenssfeer wordt geëerbiedigd.

In de documenten met nummers 2-4 staan persoonsgegevens. Ik ben van oordeel dat ten aanzien van deze gegevens het belang dat de persoonlijke levenssfeer wordt geëerbiedigd, zwaarder moet wegen dan het belang van openbaarheid. Daarom heb ik de persoonsgegevens verwijderd uit deze documenten. Het gaat specifiek om persoonsnamen, functies, parafen en handtekeningen. Ik kom hiermee tegemoet aan de bedenkingen van belanghebbende 1.

Besluit

Ik maak de documenten met nummers 2-4, behoudens de daarin opgenomen persoonsgegevens, openbaar. Het document met nummer 1 maak ik in het geheel openbaar.

Wijze van openbaarmaking

Dit besluit zal binnen vijf werkdagen na toezending geanonimiseerd worden gepubliceerd op www.rijksoverheid.nl en is via de volgende link op te zoeken.

<http://www.rijksoverheid.nl/documenten?trefwoord=&periode-van=&periode-tot=&onderdeel=Ministerie+van+Sociale+Zaken+en+Werkgelegenheid&type=Wob-verzoek>

Een afschrift van deze beschikking zal worden gezonden aan de belanghebbende(n).

Datum: **24 MAART 2021**

Hoogachtend,
de Minister van Sociale Zaken
en Werkgelegenheid,
namens deze,

Mevr. mr. J.H. Meijer
Directeur WBJA

Dit is een beschikking in de zin van artikel 1:3, tweede lid, van de Awb. Overeenkomstig de Awb kan tegen deze beschikking schriftelijk bezwaar worden gemaakt door degene wiens belang rechtstreeks bij deze beschikking betrokken is. Daartoe moet binnen zes weken na de dag van verzending van deze beschikking een bezwaarschrift worden ingediend bij:

WBJA-Bezwaren-BO-T1@minszw.nl

Het bezwaarschrift dient te worden ondertekend en ten minste te bevatten de naam en het adres van de indiener, de dagtekening, een omschrijving van deze beschikking alsmede reden(en) waarom de beschikking niet juist wordt gevonden. Het bezwaarschrift dient in de Nederlandse taal te zijn gesteld. Wordt het bezwaarschrift per e-mail ingediend, dan moet het bezwaarschrift in pdf-formaat als bijlage in de e-mail worden verzonden. Deze bijlage moet een ingescande "natte" handtekening bevatten.

Hiermee wordt bedoeld dat het bezwaarschrift met de hand moet worden ondertekend, voordat het wordt ingescand en opgeslagen in pdf-formaat (bij voorkeur met tekstherkenning).

Per post kan u uw bezwaar indienen bij:

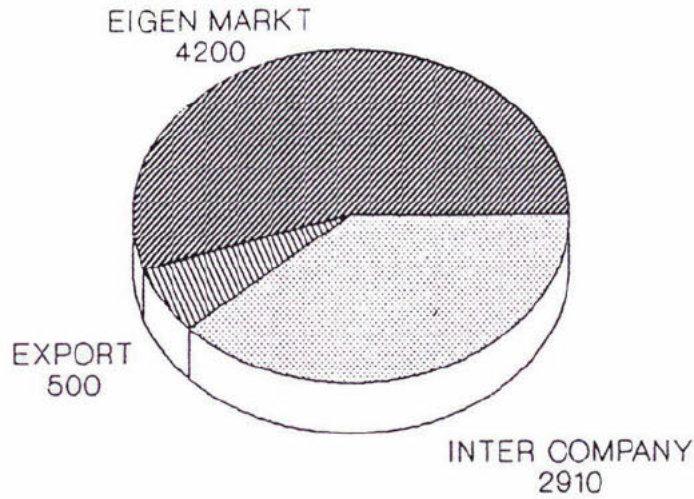
De Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
t.a.v. de Directie Wetgeving, Bestuurlijke en Juridische Aangelegenheden,
Bureau Ondersteuning team 1
Postbus 90801
2509 LV 's-Gravenhage
(fax 070 333 5116)

BIJLAGE 1
INVENTARISLIJST
4.2020.1157.001

Nr.	Documentnaam	Beoordeling	Weigeringsgrond	Opmerkingen
1	De bijlagen bij de brief d.d. 6 mei 1992 met kenmerk AYCI/LB/A36	Openbaar	n.v.t.	
2	Brief d.d. 18 februari 1992 met kenmerk AYCI/LB/A13	Deels openbaar	10.2.e	
3	Brief d.d. 23 juni 1992 met kenmerk AYCI/LH/A56	Deels openbaar	10.2.e	
4	Conceptbrief naar Eternit B.V. verzonden 4 juni 1992	Deels openbaar	10.2.e	

MARKT 1992

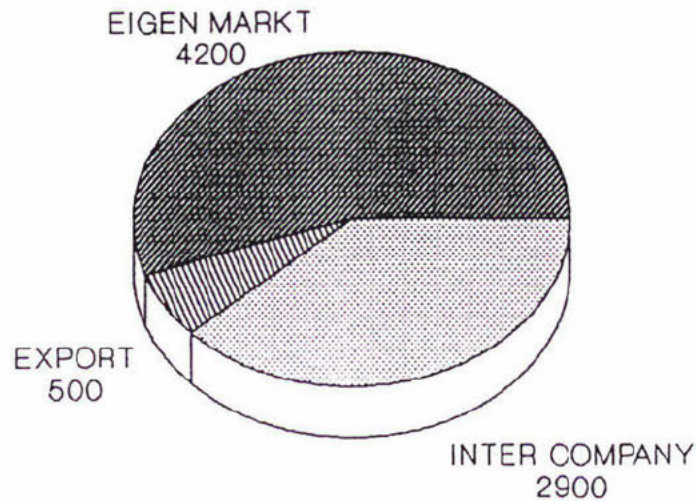
hoeveelheid in m²/5mm x 1000

gm

MARKT 1993

hoeveelheid in m²/5mm x 1000

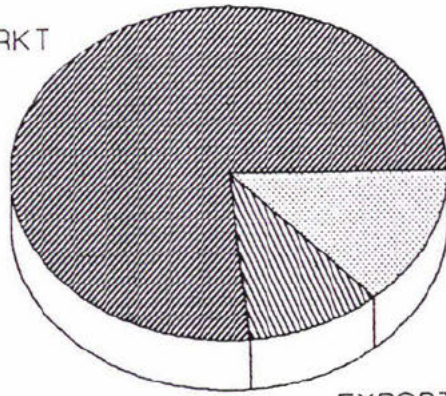
gm

MARKT 1994

hoeveelheid in m²/5mm x 1000

EIGEN MARKT
4200

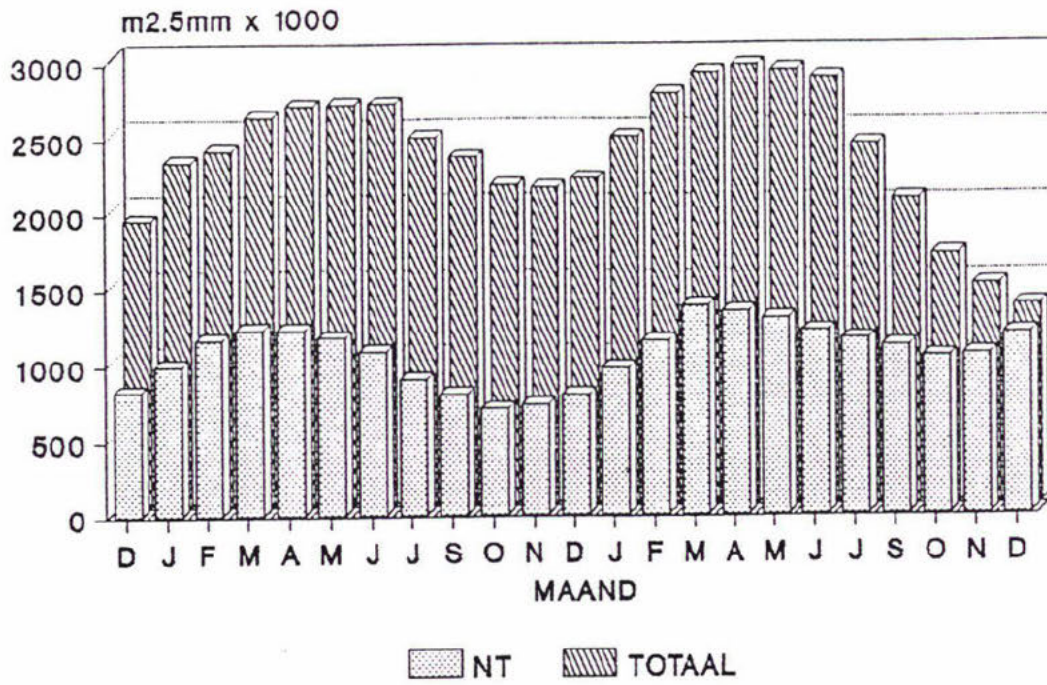

INTER COMPANY
750

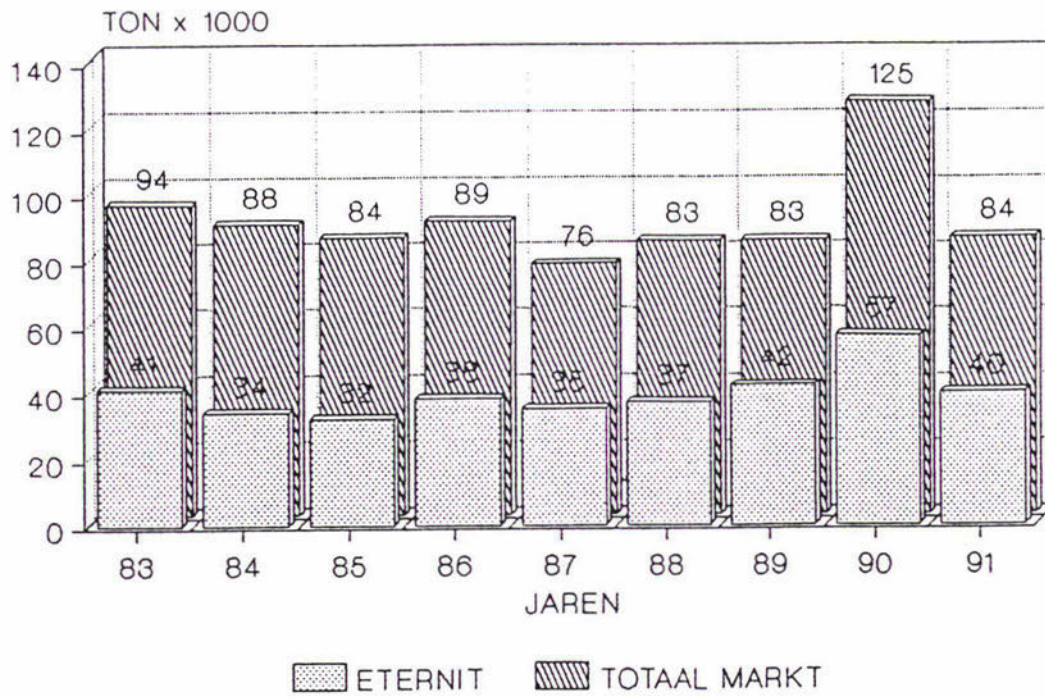
EXPORT
550

VOORRAAD GOLFPLATEN

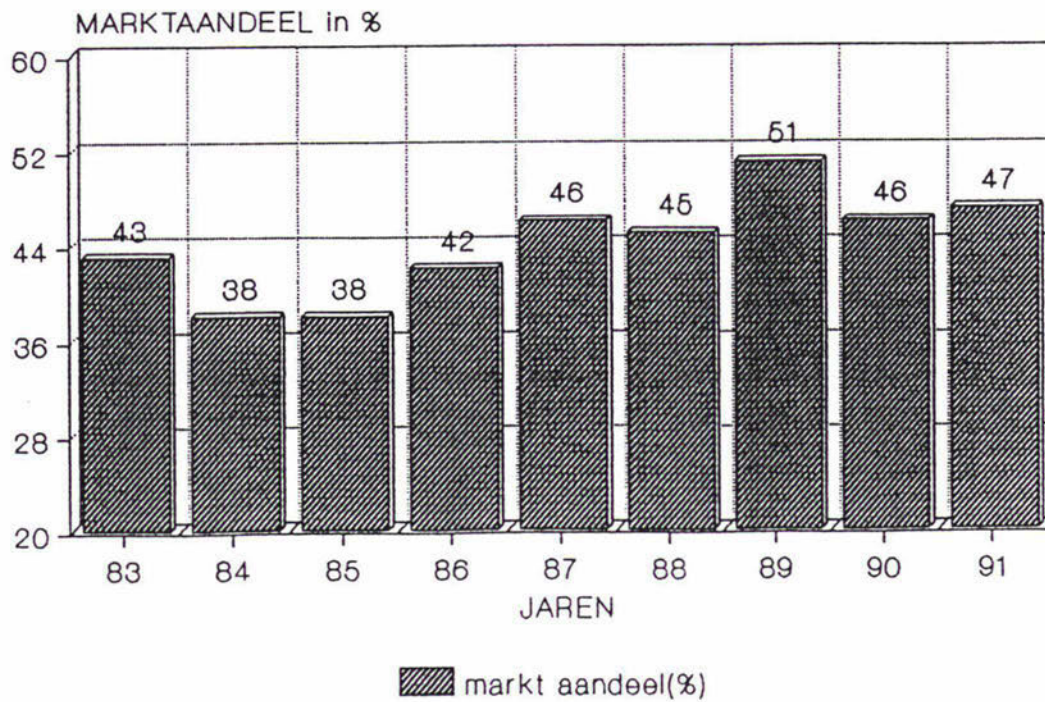
Jaar: 1992 en 1993

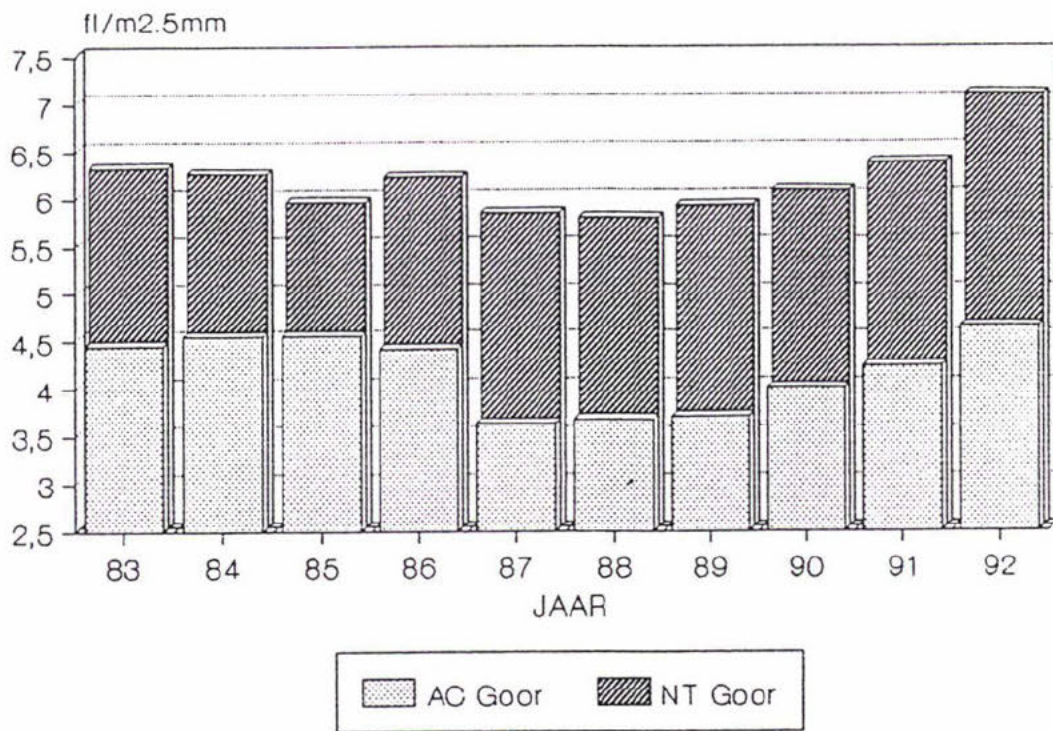
GOLFPLATEN OVERZICHT 1983 t/m 1991

GOLFPLATEN OVERZICHT 1983 t/m 1991

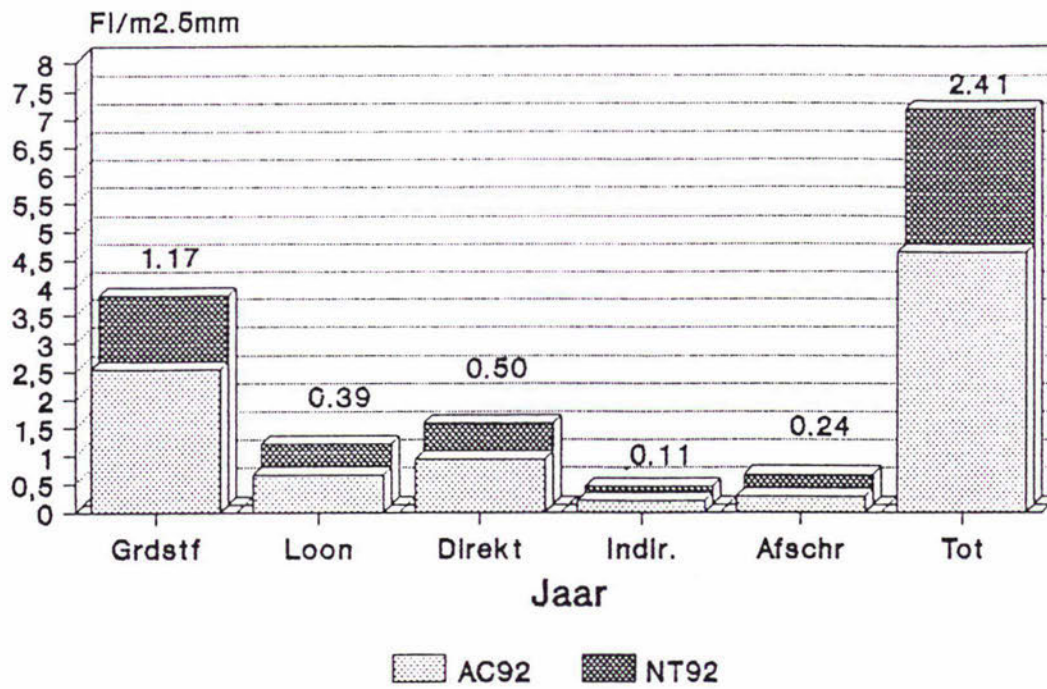

CDT NT Golfplaten golfpl. gekl. gecoat

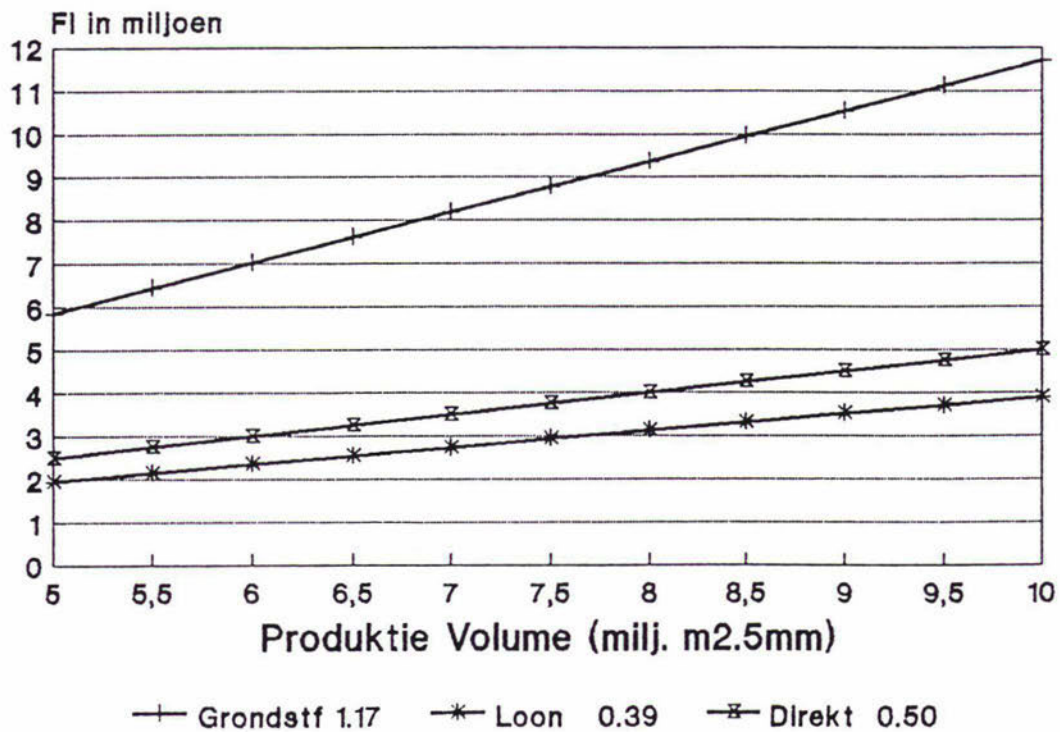
22.08.88

Kostprijs Golfplaten NT Gekl. gecoat

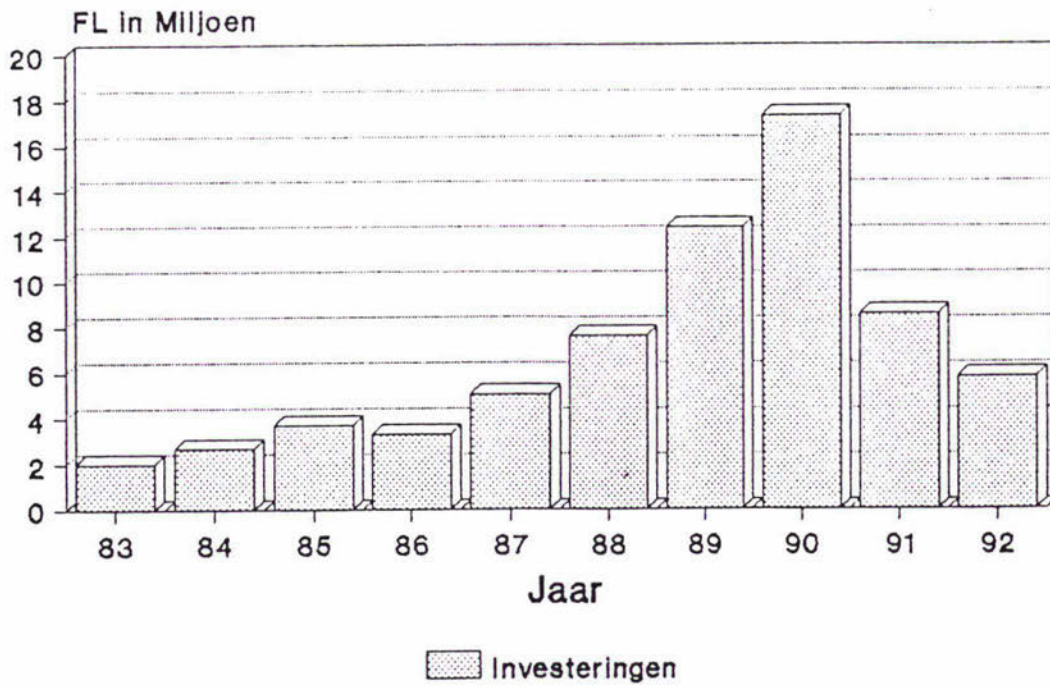
190291

VERBAND VARIABELE KOSTEN en VOLUME

INVESTERINGEN ETERNIT BV

Jaar: 83 t/m 91

220492

Eternit

Eternit maakt deel uit van een wereldomvattende organisatie waarvan het hoofdkantoor is gevestigd in België. De hoofdactiviteit bestaat uit het produceren van bouwmaterialen.

Het productiebedrijf in Goor startte in 1937. De productie omvatte vlakke platen, golfplaten, vormerijprodukten en buizen, alle van asbestcement. Men produceerde voornamelijk voor de binnenlandse markt met als belangrijkste afnemers de bouw- en waterleidingbedrijven.

In het begin van de jaren 80 vond er door marktverschuivingen een herstructurering plaats. De Nederlandse vestiging van Eternit ging voor Nederland en België golfplaten produceren, terwijl in België de productie van vlakke platen en buizen (waterleiding en riool) werd geconcentreerd.

Momenteel werken in Goor 300 mensen. Zij leveren een productie van 8,6 miljoen m² golfplaten per jaar. De geconsolideerde omzet van Eternit B.V. bedroeg in 1991 ca. f100 miljoen. Terwijl de binnenlandse markt 55% van de productie voor zijn rekening neemt, gaat er 40% naar België en 5% naar Duitsland.

Wat de milieubelasting betreft wordt het tijdens het productieproces ontstane harde afval - het zogenaamde verharde asbestcement - voor het grootste deel in de fabriek hergebruikt.

Dit geldt ook voor het grootste deel van de slurrie. De slurrie die in de waterzuiveringsinstallaties achterblijft, wordt afgevoerd naar een gecontroleerde stortplaats.

Op het nu nog in Amersfoort gevestigde verkoopkantoor werken 60 mensen. Medio 1992 zal dit kantoor verhuizen naar Goor. Het overgrote deel van de produkten die Eternit in Nederland verkoopt is reeds asbestvrij.

Omschakeling naar asbestvrij

Toen aan het eind van de 60er jaren bekend werd dat asbest bij onzorgvuldig gebruik gevaren kan opleveren voor de gezondheid, startte Eternit's centrale research organisatie met het zoeken naar vervangende materialen voor asbest. In 1975 werden de eerste resultaten geboekt met de produktie van een asbestvrije brandwerende plaat. Een volgend onderzoeksproject was de golfplaat. Daar experimenten met vezelcement op laboratoriumschaal niet haalbaar zijn, werden in Goor in de loop van 1980 proefinstallaties gebouwd voor het produceren van asbestvrije golfplaten op industriële schaal. Het duurde tot 1989 voordat duidelijkheid ontstond over het vervangende produkt en over de installaties voor het maken van een asbestvrije golfplaat. Nog in datzelfde jaar werd het besluit genomen om in Goor over te gaan op een asbestvrije produktie. De omschakelingsoperatie ontving door middel van een regionale investeringspremie de steun van het Ministerie van Economische Zaken. De premie bedraagt maximaal f1.080.000,--, waarop een voorschot van f864.000,-- werd ontvangen.

In het eerste kwartaal van 1992 maakten de asbestvrije materialen, mede dankzij een actief promotiebeleid, 60% uit van de verkopen van golfplaten op de Nederlandse markt.

Tijdsplanning omschakeling naar asbestvrij

ONTWIKKELING ASBESTVRIJE GOLFPLAAT

De ontwikkeling van de asbestvrije golfplaat is in de tijd onder te verdelen in drie belangrijke perioden:

- de periode 1980 t/m 1986,
- de periode 1987 t/m 1989,
- de periode 1990 t/m 1993.

Periode 1980 t/m 1986

In deze periode is het "grondstoffensysteem" ontwikkeld, waarbij drie hoofdinrichtingen zijn onderzocht:

- geautoclaveerde cellulose versie,
- textielvezel PAN versie,
- textielvezel PVA versie.

Aangegeven in een tijdpad zijn de belangrijkste gebeurtenissen in deze periode:

- 2e halfjaar 1980

Eerste oriënterende proefproducties asbestvrije golfplaten. Deze proefproducties waren de basis voor aanpassingen aan de produktiemachine en de ontwikkeling van een menggroep voor asbestvrije produktie.

- 1981

Ontwerp en inbouw van een asbestvrije menggroep en autoclaven.

- 1982 t/m 1983

Totaal zijn in deze periode 21 grote testruns uitgevoerd met verschillende mengselsamenstellingen uit de drie hoofdgroepen. Van al deze testruns zijn proefdaken op verschillende lokaties in Nederland en de Belgische

Ardennen gebouwd.

- 1984 t/m 1985

Ontwikkeling en inbouw van een nieuwe grondstoffenvoorbereiding voor geraffineerde cellulose en aanpassing van de waterhuishouding.

Elk jaar vanaf plaatsing van de proefdaken: beoordeling en onderzoek van de veroudering van de asbestvrije golfplaten.

- 1986

Evaluatie van alle testresultaten.

Geautoclaveerde cellulose versie

=====

De vorstbestendigheid van de golfplaten uit deze proefseries was dermate slecht, dat ondanks de bemoedigende produktieresultaten (beheersbaarheid), deze richting in het "grondstoffensysteem" voor onze organisatie als minder geschikt werd beoordeeld.

Textielvezel PAN versie

=====

De door de producent op de markt geïntroduceerde PAN vezel als vervanger voor de asbestvezel voldoet niet volledig aan de te stellen eisen.

Met name "edge cracks" komen met dit type vezel veelvuldig voor.

Textielvezel PVA versie

=====

Met de textielvezel PVA werden de meest belovende resultaten geboekt. Vandaar dat de verdere ontwikkeling met deze vezel is voortgezet.

Investerings en ontwikkelingskosten

=====

Aan het eind van 1986 was er in de installaties een bedrag geïnvesteerd van f6 miljoen en bedroegen de ontwikkelingskosten f2,5 miljoen.

Periode 1987 t/m 1989

Vanaf 1987 zijn na de definitieve keuze van het "grondstoffensysteem", programma's gestart ter optimalisering van:

- kwaliteit van asbestvrije golfplaten,
- beheersing van het productieproces,
- produktiviteit,
- produktie asbestvrije hulpstukken.

1987 t/m 1989: kwaliteit van asbest golfplaten

Tijdens deze optimaliseringsperiode vond met name ten aanzien van de buigtreksterkte een niet voorziene daling van het gemiddelde niveau plaats.

In de tweede helft van 1989 werd pas na aanpassingen van de grondstoffen een gemiddeld niveau bereikt, dat overeen kwam met de streefwaarde van de buigtreksterkte. Deze streefwaarde blijkt echter onvoldoende om aan de bestaande en toekomstige normen te kunnen voldoen.

Additioneel is daarom tijdens deze onderzoeksperiode besloten om aan het machinesysteem een "Einzelpresse" toe te voegen.

Deze pers geeft door verdichting van de "verse plaat" in afhankelijkheid van de persdruk, de mogelijkheid om de buigtreksterkte op het gewenste niveau te brengen.

De verdere ontwikkeling van dit nieuwe machinesysteem en de bepaling van de noodzakelijke investeringskosten zijn in deze periode tot stand gekomen.

1987 t/m 1989: beheersing produktieproces

Bij de produktie van golfplaten van asbestcement bestaat het "grondstoffensysteem" uit drie componenten. Daarentegen vergt de produktie van asbestvrije golfplaten zes componenten. Dit maakt een optimaal beheerste toevoer van grondstoffen noodzakelijk. De oplossing werd gevonden in een in eigen beheer ontwikkelde toevoerautomaat. De ontwikkelingskosten van deze installatie bedroegen f0,5 miljoen.

1987 t/m 1989: produktiviteit

Door het meer complexe karakter van het "grondstoffensysteem" zijn er bij asbestvrije produktie beperkingen in produktiviteit in vergelijking met asbestcement-produktie. Een uitbreiding van de machinecapaciteit is om deze reden noodzakelijk.

1987 t/m 1989: produktie asbestvrije hulpstukken

Met een asbestvrije basisplaat is op de traditionele wijze geen kwalitatief verantwoord hulpstuk te vormen. Vandaar de noodzaak een nieuw produktieconcept voor het vervaardigen van hulpstukken te ontwikkelen. De ontwikkeling van een nieuwe produktielijn voor hulpstukken is in deze periode afgesloten.

Periode 1990 t/m 1993 - uitvoering investeringsprogramma

1990 - 1991: nieuwe machinelijn

De plaatsing van een nieuwe machinelijn is begin 1990 gestart. Deze machinelijn is in haar geheel ontworpen voor asbestvrije produktie.

Deze lijn is voorzien van een "Einzelpresse" en de nieuw ontwikkelde toevoerautomaat. De totale installatietijd vergde circa 1 jaar.

De totale kosten van deze nieuwe lijn bedragen f13 miljoen.

1990 - 1991: nieuwe produktenlijn voor asbestvrije
hulpstukken

Met de inbouw van deze nieuwe lijn is begin 1990 gestart. Eindmontage van de lijn werd gerealiseerd in januari 1991. In april 1991 was de hulpstukkenlijn volledig operationeel.

De investeringskosten voor de hulpstukkenlijn bedroegen f2,2 miljoen.

1992: ombouw tweede machinelijn (bestaand)

De bestaande machine G1 is begin 1992 omgebouwd naar een NT-machinelijn.

Na de ombouw is 67% van de machinecapaciteit geschikt voor de produktie van asbestvrije golfplaten.

De ombouw van de tweede lijn vergde een investering van f5,5 miljoen.

1993: ombouw derde machinelijn (bestaand)

Conform de tweede lijn is een ombouw van de bestaande machine G3 gepland voor begin 1993.

De kosten hiervoor bedragen f6 miljoen.

De volledige beschikbare machinecapaciteit is dan geschikt voor produktie van asbestvrije golfplaten.

Export

Daar Eternit in België - vanwege de in 1981 met Nederland overeengekomen reallokatie - geen golfplaten meer maakt is 40% van de produktie in Goor bestemd voor export naar dat land. Deze buurmarkt kent geen dreigende beperkingen met betrekking tot asbestcement en men is dan ook niet genegen om de meerprijs voor asbestvrij te betalen.

Indien de produktie voor de export wegvalt, zal dit ernstige consequenties hebben voor de werkgelegenheid binnen Eternit in Nederland.

Naar verwachting zal dit ruim 100 arbeidsplaatsen kosten plus een stuk kapitaalvernietiging.

10.2.E

10.2.E

Eternit

Plotterweg 26
 Postbus 21100
 3802 RC Amersfoort - Holland
 telefoon 033 - 501700*
 telex 79458
 telefax 033 - 553132

Aan Zijne Excellentie
 Minister van Sociale Zaken
 en Werkgelegenheid
 De heer dr. ^{10.2.E}
 Postbus 9080₁
 2509 LV 'S-GRAVENHAGE

Amersfoort, 18 februari 1992

AYCJ/LB/A13

Arbeidsinspectie	
Postbus 21100	
Amersfoort - Holland	
1992	
No.	
Ambt.	termijn

Betreft: Eternit/asbestvrije productie/Arbeidsinspectie

Excellentie,

Zowel met uw Ministerie als met de Arbeidsinspectie te Deventer is gecorrespondeerd en overleg gevoerd over de positie van Eternit B.V. in het licht van de door uw Ministerie beoogde invoering van een algemeen asbestverbod overeenkomstig een concept besluit zoals voorgelegd aan de Arbo-raad ter advisering.

Ik verwijs daarbij onder meer naar mijn brief aan u van 5 juli 1991 en uw brief van 5 september 1991 en een op 9 januari jl. op uw Ministerie gevoerd overleg, waarbij ook de Arbeidsinspectie vertegenwoordigd was.

De Arbeidsinspectie te Deventer heeft Eternit de vraag voorgelegd of, en in hoeverre, Eternit voornemens is na de invoering van het beoogde asbestverbod op grond van ontheffingen en/of vrijstellingen toch gedeeltelijk asbesthoudende produkten te vervaardigen, daar de Arbeidsinspectie van mening is dat in dat geval nadere eisen, die omvangrijke investeringen met zich mee zouden brengen, moeten worden ingesteld.

Zoals u bekend, is Eternit de laatste jaren doende met de omschakeling van asbesthoudende naar asbestvrije productie.
 Die omschakeling - die meer dan 30 miljoen gulden investering heeft geveerd - is thans voor een groot deel gereed.

./2

Eternit produceert en verhandelt thans asbestvrije producten, doch constateert anderzijds dat in de agrarische sector de vraag naar asbesthoudende producten slechts zeer gedeeltelijk afneemt, terwijl er tegelijkertijd sprake is van een toenemende import van asbesthoudend materiaal uit het buitenland.

Ervan uitgaande dat het asbestverbod zal worden ingevoerd en de naleving daarvan daadwerkelijk zal worden gehandhaafd zodanig dat het in voorraad hebben, verhandelen en gebruiken van asbesthoudende producten niet mogelijk zal zijn en daartegen daadwerkelijk en effectief zal worden opgetreden, heeft Eternit besloten haar produktie te gaan beperken tot uitsluitende produktie van asbestvrije producten.

De laatste fase van de volledige omschakeling naar totale asbestvrije produktie kan door Eternit worden gerealiseerd op een termijn van ongeveer 12 maanden.

Indien echter op het tijdstip van totale omschakeling op de Nederlandse markt nog een situatie zou bestaan dat asbesthoudende producten in Nederland vrijelijk kunnen worden ingevoerd, verhandeld en gebruikt, dan zou het voortbestaan van Eternit B.V., ook in afgeslankte vorm, ernstig bedreigd worden.

Gegeven het voorliggende ontwerp AMVB en de benodigde tijd voor de voltooiing van de omschakeling, maar ook de omstandigheid dat het voor het voortbestaan van Eternit essentieel is dat het asbestverbod en de handhaving daarvan daadwerkelijk een feit is, indien de laatste fase van de omschakeling is voltooid - daarvoor moeten nu beslissingen worden genomen -, kan ik bevestigen dat Eternit B.V. bereid is en in staat is om per 1 juli 1993 uitsluitend asbestvrije producten te produceren.

Eternit zal geen vrijstelling en/of ontheffing vragen van het asbestverbod voor haar produktie nadien.

Voor zover Eternit op dat moment nog asbesthoudende producten in voorraad zal hebben, zijn die bestemd voor afwerking en aansluitend transport naar het buitenland.

Eternit zal en kan ervoor zorgdragen dat de omschakeling op die datum is voltooid en ik ga ervan uit dat uw Ministerie ervoor zorg kan dragen dat het asbestverbod op die datum onherroepelijk in werking treedt.

Indien en voor zover dat laatste onverhoopt niet het geval mocht blijken te zijn, ontstaat voor Eternit een situatie waarin zij ernstige schade zal lijden, afgezien van de inkrimpingen die het asbestverbod en het besluit van Eternit reeds zonder meer met zich meebrengen.

Het lijkt redelijk dat voor dat onverhoopte geval compensatiemaatregelen worden getroffen.

Voorts zou ik met u willen afspreken dat, indien zich ontwikkelingen voordoen die de datum van ingang van het asbestverbod onzeker maken, u ons daaromtrent in een zo vroeg mogelijk stadium informeert, zodat, in overleg met uw Ministerie, geëigende maatregelen kunnen worden genomen.

Ik stel mij voor met de Arbeidsinspectie de gehele situatie in de fabriek te bezien in het licht van het vorenstaande en vertrouw erop dat concrete afspraken kunnen worden gemaakt over handhaving van veiligheidsmaatregelen tot aan het moment van ingang van volledige asbestvrije produktie.

Een afschrift van deze brief zend ik aan de Arbeidsinspectie te Deventer evenals aan uw ambtgenoot, de heer dr. ^{10.2.E} van Economische Zaken.

10.2.E

Eternit

Plotterweg 26
 Postbus 21100
 3802 AC Amersfoort - Holland
 telefoon 033 - 501700
 telefax 033 - 553132

Aan Zijne Excellentie
 Minister van Sociale Zaken
 en Werkgelegenheid
 De heer dr. ^{10.2.E}
 Postbus 9080
 2509 LV 's-GRAVENHAGE

Amersfoort, 23 juni 1992
 AYCJ/LH/A56

Excellentie,

Met toenemende teleurstelling en verontrusting heb ik uw brief DGA/G/TDS/92/07625 d.d. 10 juni 1992 gelezen. Ik meen daaruit te moeten opmaken dat u niet bereid bent onze onderneming tijdelijk financieel te steunen, ondanks het feit dat als gevolg van wetgeving van uw Ministerie $\pm$ 40 % van onze omzet dreigt weg te vallen. De ingrijpende gevolgen hiervan voor de werkgelegenheid in Goor en omgeving heb ik u reeds bij voorgaande gelegenheden geschetst. Ik doe derhalve een dringend beroep op u om uw standpunt in deze te herzien. Uiteraard blijf ik te allen tijde bereid u nadere informatie te verschaffen en met u over verschillende vormen van ondersteuning van gedachten te wisselen.

In uw hiervoor genoemde brief gaat u inhoudelijk niet in op mijn schrijven van 19 mei 1992. Ik neem daarom de vrijheid om nogmaals onder uw aandacht te brengen dat Italië naar verluid bij de afkondiging van haar asbestverbod heeft aangekondigd onder andere financiële steun te zullen verlenen aan die ondernemingen die nu nog asbesthoudende produkten leveren en gedwongen worden over te schakelen naar asbestvrije produktiemethoden. Indien u niet bereid bent onze onderneming in soortgelijke mate steun te verlenen, verzoek ik u nogmaals dringend onmiddellijk tegen het Italiaanse besluit in EG verband protest aan te tekenen omdat de concurrentieverhoudingen binnen de EG ernstig verstoord dreigen te worden. Mocht u onverhoopt geen stelling nemen tegen deze voor onze onderneming nadelige ontwikkeling, dan behoud ik mij uitdrukkelijk het recht voor de geleden schade te claimen bij de Nederlandse overheid.

Voor wat betreft de noodzaak om de tot 1 juli 1993 geproduceerde asbesthoudende materialen op de gebruikelijke wijze af te werken en ze vervolgens te transporteren naar België, moet ik stellen dat ik onaangenaam verrast ben door de opstelling van uw Ministerie en de Arbeidsinspectie.

In alle gesprekken die over dit onderwerp zijn gevoerd, is door mij steeds gesteld dat het ingaan van een asbestverbod op 1 juli 1993 tot gevolg zal hebben dat nog maximaal 6 maanden daarna asbesthoudende produkten voor afwerking en doorvoer naar het buitenland in onze fabriek aanwezig zouden zijn. Voor het eerst in een gesprek op 9 april 1992 is door de Arbeidsinspectie tegen dit voornemen stelling genomen. Nog diezelfde dag heeft op mijn verzoek onze ^{10.2.E} , de heer mr. ^{10.2.E} , deze kwestie bij u aanhangig gemaakt.

In uw reactie aan de ARBO-raad op het advies inzake het asbestverbod hebt u gesteld dat een ontheffingsmogelijkheid niet noodzakelijk is omdat de betreffende industrie (i.c. Eternit) heeft laten weten dat zij bereid en in staat is per 1 juli 1993 te stoppen met het gebruik van asbest. Deze stellingname is juist indien - zoals altijd door ons gesteld - de mogelijkheid wordt geboden om de tot 1 juli 1993 geproduceerde materialen op de gebruikelijk wijze af te werken en te transporteren. Indien dat niet het geval is, bestaat er wel degelijk behoefte aan een ontheffingsmogelijkheid. Mocht Eternit namelijk niet de gelegenheid krijgen de geproduceerde materialen af te werken, dan zal de produktie van AC-materialen maanden eerder moeten stoppen met alle gevolgen van dien voor de werkgelegenheid. Ook de tijd die nodig is om nieuwe afzetmarkten voor onze produkten te ontwikkelen, wordt daardoor onnodig bekort. In dat verband wil ik u nog wijzen op een uitspraak van de ARBO-raad die in haar advies inzake het asbestverbod stelt: "Problemen terzake van de beheersbaarheid van de blootstelling zijn in verhouding veel geringer in bedrijven waarin asbestprodukten worden geproduceerd, omdat veelal sprake is van stationaire werkplekken waar betere arbeidshygiënische voorzieningen te treffen zijn." Het spreekt voor zich dat ik vandaag nog het ^{10.2.E} van de Arbeidsinspectie te Deventer zal verzoeken om tot 1 januari 1994 de bedoelde ontheffing te verlenen.

Een afschrift van deze brief zend ik aan uw ambtgenoot de Minister van Economische Zaken de heer dr. ^{10.2.E} en Ondernemingsraad van Eternit B.V.

Hoogachtend,

^{10.2.E}

Eternit dossier.

10.2.E

92/07625

dhr.

10.2.E

(DH 8^e)

Brief is verzonden

CONCEPT

Wij krijgen nog een afsch. 16

10.2.E

VERZONDEN

10.2.E

JUNI 1992

15/6/92

In antwoord op uw brieven van 18 februari, 9 april en 6 mei 1992 bericht ik u het volgende.

Met instemming heb ik kennis genomen van uw bereidheid om, anticiperend op mijn voornemen tot het instellen van een verbod op het bewerken, verwerken en in voorraad houden van asbest of asbesthoudende produkten, per 1 juli 1993 uitsluitend asbestvrije produkten te zullen produceren. Zoals u bekend heb ik inmiddels in het ontwerp-besluit voor het verbod de ingangsdatum bepaald op 1 juli 1993, zonder dat daarna nog sprake zal zijn van een overgangstermijn. Een en ander is mede geschied naar aanleiding van uw visie met betrekking tot de ongewenste situatie, die zou kunnen ontstaan indien de datum van uw omschakeling naar asbestvrije produktie afwijkt van de ingangsdatum van het verbod. Met het vastleggen van de ingangsdatum van het verbod is naar mijn overtuiging in voldoende mate rekening gehouden met het voorkomen van eventuele schade aan uw bedrijf. Tenslotte wordt u in staat gesteld de omschakeling naar asbestvrije produkten terdege voor te bereiden, en daarbij tevens de markt voor deze produkten verder te ontwikkelen.

Zoals u bekend kan op grond van het huidige ontwerp-besluit alleen ontheffing worden verleend van het asbestverbod, indien er geen minder schadelijke alternatieven beschikbaar zijn. De door u geschetste situatie, waarin u voorziet om na de ingangsdatum van het verbod, toch nog asbesthoudende produkten in voorraad te houden, is dan ook in strijd met hetgeen het ontwerp-besluit beoogt. Het gegeven dat deze produkten bestemd zijn voor de export doet daarbij niet terzake; daarnaast is naar mijn overtuiging op de door u aangeduide handelingen de term 'doorvoer' volstrekt niet van toepassing. Onder doorvoer moet worden verstaan het voeren van koopwaar door een staat uit het ene land naar het andere.

Gezien de door u geschetste bedrijfssituatie ben ik echter bereid om de bepaling in het ontwerp-besluit, waarin de mogelijkheid tot het verkrijgen van ontheffing van het verbod wordt beperkt tot situaties waarin geen minder schadelijke alternatieven beschikbaar zijn, op een later tijdstip in werking te doen treden. Ik denk hierbij aan 1 januari 1994. Op deze wijze zal het in de periode tussen 1 juli 1993 en 1 januari 1994 juridisch nog mogelijk blijven om ontheffing van het asbestverbod te verkrijgen teneinde de na 1 juli 1993 nog in uw bedrijf aanwezige voorraden ten behoeve van de export weg te werken. Het Districtshoofd van de Arbeidsinspectie zal alleen een ontheffing aan uw bedrijf voor de genoemde periode verlenen, indien aan de volgende voorwaarden is voldaan:

1. Eternit heeft een aantoonbare uiterste inspanning geleverd om de per 1 juli 1993 nog aanwezige voorraden asbesthoudende produkten ten gevolge van de lokale produktie, zo klein mogelijk te doen zijn.
2. Eternit kan onderbouwd aannemelijk maken dat het niet verkrijgen van de ontheffing ernstige gevolgen voor de financiële positie van het bedrijf heeft, danwel ernstige gevolgen voor de werkgelegenheid heeft.

Met betrekking tot uw verzoek om financiële compensatie voor het verlies van de exportmarkt België, hecht ik eraan u erop te

wijzen dat het kostenaspect vanzelfsprekend is meegewogen bij de beslissing om op basis van de Arbeidsomstandighedenwet het gebruik van asbest te verbieden. Gezien het gegeven dat u reeds lange tijd van de maatschappelijke ontwikkelingen op de hoogte bent, i.c. de volstrekte onaanvaardbaarheid rond het voortgaande gebruik van asbest, ben ik van opvatting dat u ruimschoots in de gelegenheid bent gesteld om de omschakeling naar asbestvrije produktie in uw bedrijf door te voeren. Het door mij voorgenomen verbod kan dan ook niet worden beschouwd als een overhaast ingevoerde maatregel.

Dat met deze maatregel Nederland een zekere voorsprong heeft ten opzichte van sommige andere EG-lidstaten valt naar mijn opvatting eerder te prijzen dan af te keuren. Overigens zal uw onderneming met de omschakeling naar asbestvrije produkten ook een zekere voorsprong verkrijgen op het gebied van de toepassing van asbestvrije technologie.

Overigens hecht ik eraan u er op te wijzen dat het niet denkbeeldig is dat genoemde aanpassing van het ontwerp-besluit en procedures met betrekking tot schadeclaims bij de overheid, kunnen leiden tot vertraging in de staatsrechtelijke procedure voor het verbod, hetgeen de ingangsdatum van het verbod in gevaar kan brengen. Zoals u reeds signaleerde kan deze situatie bepaald nadelig uitwerken voor uw bedrijf.

Ten aanzien van uw zorg met betrekking tot de naleving van mijn voorgenomen verbod, deel ik u mee dat het toezicht op de naleving zal zijn opgedragen aan de Arbeidsinspectie. Omdat met het toezicht op de naleving van het nu reeds bestaande crocidolietverbod, eveneens ingesteld op basis van het Asbestbesluit Arbeidsomstandighedenwet, goede ervaringen zijn opgedaan, verwacht ik niet dat het toezicht op de naleving van het asbestverbod tot problemen zal leiden. Met name in de periode vlak na de ingangsdatum zal ik het toezicht doen intensiveren.

10.2.E

4/6

Arbeidsinspectie	
8e District	
Ingak.	8 maart 82
No.	
Ambt.	termijn